Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) **магистратура мутахассислигининг малака талаблари**

ЎзР ОЎМТВ
Буйруқ № 744
25 08 2018 йил

Тошкент – 2018

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти универститети;
- Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.
- Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2018 йил «18» август даги 4 - сонли йиғилишида маъкулланган.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур малака талабни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р		бет
1.	***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислигининг* умумий таснифи ....**	**4**
1.1	Қўлланиш соҳаси	4
1.2	*5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* мутахассислиги бўйича магистрлар касбий фаолиятларининг таснифи	5
2.	***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* мутахассислиги бўйича магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ....**	**6**
2.1	Магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар	6
2.2.	*5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* мутахассислиги бўйича магистрларнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари	7
3.	***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* магистратура мутахассислиги ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар ....**	**8**
3.1	Ўқув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар..	9
3.2	*5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* магистратура мутахассислиги ўқув режасидаги юклама ҳажми…………………......	2

1. *5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* мутахассислигининг умумий таснифи

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек филологияси) таълим йўналиши негизидаги ***5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** мутахассислиги бўйича магистрлар тайёрловчи олий таълимнинг дастури амалга оширилади, унинг назарий ва амалий машғулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли ўтган шахсга «магистр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) берилади.

Ўқув режа ва фан дастурининг меъёрий муддати, ўқиш шакли ва мос малака (даража)си 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Ўқув режа ва фан дастурининг муддати, ўқиш шакли ва битирувчиларнинг малака(даража)си

Ўқув режа ва фан дастурининг номи	Малака (даража)	Ўқув режа ва фан дастурини ўзлаштиришнинг меъёрий муддати
Мутахассисликнинг ўқув режа ва фан дастурлари	Магистр	2 йил

1.1. Қўлланиш соҳаси

1.1.1. Олий таълимнинг ушбу малака талаби (ОТ МТ) ***5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** мутахассислиги бўйича магистрлар тайёрлаш ўқув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Олий таълим муассасаси мазкур ***5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** мутахассислиги бўйича магистрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда ушбу малака талаблари асосида тайёрланган ўқув режа ва фан дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

1.1.3. ОТ МТнинг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур магистртура мутахассислиги бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютукларини ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул – олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари;

– магистртура мутахассислигининг ўқув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

– ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат килувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим соҳаси(таркиби)нинг магистратура мутахассисликлардан бирини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга бўлган бакалаврлар, ота-оналар ва бошқа манфаатдорлар.

1.2. ***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** **мутахассислиги бўйича магистрлар касбий фаолиятларининг таснифи**

1.2.1. ***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** **мутахассислиги бўйича магистрлар касбий фаолиятларининг соҳалари:**

5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислиги – Олий, малака ошириш ва қайта тайёрлаш муассасаларида ўзбек тили, умумтаълим, ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида ўзбек тили ва адабиёт фанларини ўқитиш; Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий-тадқиқот институтларида илмий-тадқиқот марказларида, илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларида илмий тадқиқот ишларини олиб бориш, турли мулкчилик шаклидаги ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарида, давлат бошқаруви органларида, ҳар хил шаклдаги мулк, саноат ва бизнес ташкилотларида мутахассисликка оид комплекс масалалар мажмуасини қамраб олади.

Мутахассислик бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда магистрларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

1.2.2. ***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** **мутахассислиги бўйича магистрлар касбий фаолиятларининг объектлари:**

- ўзбек адабиёти;
- ўзбек адабиётшунослигининг тараққиёт қонуниятлари;
- умумфилологик ва ижтимоий фанлар мазмунига тааллуқли бўлган бадиий асар;
- адабий манба;
- матн;
- таҳлил ва талқин усуллари;
- адабиётшуносликнинг илмий-назарий тушунчалари.

Мутахассислик бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда магистрларнинг касбий фаолият объектларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

1.2.3. Мутахассислик бўйича магистрлар касбий фаолиятларининг турлари

- *илмий-тадқиқот фаолият;*
- *ташкилий-бошқарув фаолият;*
- *педагогик фаолият: Олий, малака ошириш, қайта тайёрлаш таълим муассасаларида илмий-педагогик ҳамда умумтаълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълим тизимида педагогик фаолият (ўрнатилган тартибда);*
- *турли хизматлар кўрсатиш* кабиларни ўз ичига олади.

Мутахассислик бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда магистрларнинг касбий фаолият турларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин.

Мутахассислик бўйича тайёрланган магистрлар касбий фаолиятларининг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

1.2.4. ***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** **мутахассислиги бўйича магистрларнинг касбий мослашув имкониятлари:**

5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислиги битирувчилари кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимида қўшимча касб таълимини олиши мумкин.

Шунингдек, магистрлар касбий мослашув имкониятларидан келиб чиққан ҳолда кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятларини ташкил этиши мумкин.

1.2.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари:

Магистратура битирувчилари магистр академик даражасини олгандан сўнг олий таълим муассасаларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ

ИТИларда катта илмий ходим-изланувчи ва мустақил тадқиқотчи сифатида илмий-тадқиқот ишларини давом эттириши мумкин.

2. *5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* мутахассислиги бўйича магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар

2.1. Магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

– илмий дунёқарашга доир билимлар тизимини эгаллаган бўлиши, умумметодологик фанлар асосини, давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши; ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлиши;

– ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлиши;

– миллий-маънавий ва умуминсоний қадриятлар бўйича ўз нуқтаи назарини оғзаки ва ёзма баён этиши, миллий ғоянинг назарий асосларни англаган ҳолда “Озод ва обод ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш” бош ғоясининг моҳиятини ҳамда унинг асосий ғоялар билан мутаносиблиги ва фарқини билиши;

– табиат ва жамиятда юз бераётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, инсоннинг маънавий қиёфаси ҳақида билимларга эга бўлиши, улардан ҳаётда ва касбий фаолиятида ҳамда замонавий илмий тадқиқотларда фойдалана олиши;

– шахснинг инсон, жамият, атроф муҳитга бўлган муносабатини тартибга солувчи ҳуқуқий ва ахлоқий меъёрларни касбий фаолиятида қўллай олиши;

– янги билимларни мустақил ўзлаштира олиши, такомиллаштириши ва ўз меҳнатини илмий асосда ташкил қила билиши;

– ўзининг индивидуал билимларига таянгани ҳолда ижтимоий ва шахсий аҳамиятга эга бўлган муаммоларни тушуниши ва уларни таҳлил қилиши;

– ўз фаолиятида меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдалана билиши;

– фикрлаш маданияти, муайян тафаккур услубига, оғзаки ва ёзма нутқини аниқ баён қилиш қобилиятига эга бўлиши;

– ўзлаштирилган билимларни ижодий танқидий кўриб чиқиш ва таҳлил қилиши, улардан илмий фаолиятида фойдалана олиши;

– илмий фаолияти натижаларини ҳис қилишга йўналтирилган ижтимоий масъулият шаклланган бўлиши;

– касбий фаолиятда ўзлаштирган фанларнинг асосий қонунларидан фойдаланиши, методларни таснифлаши, методологик тамойиллардан илмий фаолиятида фойдалана олиши;

– хорижий тиллардан бирини илмий мулоқот ва касбий малака алмашиш воситаси сифатида эгаллаган бўлиши;

– ахборотни тўплаш, сақлаш, уларга ишлов бериш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаши;

– ўзининг касбий фаолиятида асосли мустақил қарорлар қабул қила билиши;

– ахборот, билим, маълумотни бир-биридан фарқлаш малакасига эга бўлиши, ахборот технологияларидан фойдалана олиши;

– бугунги ахборотлашган жамият шароитида ахборот технологияларининг моҳияти ва аҳамиятини тушуниш, ахборот хуружи хавфи ва таҳдидларни англаш, ахборот хавфсизлигининг асосий талабларига риоя қилиш қобилиятига эга бўлиши;

– интернет тармоғидан ахборотларни олиш, сақлаш, қайта ишлашнинг асосий усуллари ва воситаларига эга бўлиши, ахборотни бошқариш воситаси сифатида компьютер билан ишлаш кўникмаларига эга бўлиши;

– педагогик фаолиятида ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиши;

- таълим сифати ва самарадорлигини оширишга инновацион ёндашиши;

– илмий фаолияти натижалари бўйича давлат ва хорижда эълон қилинган лойиҳаларда иштирок этиш учун лойиҳа тайёрлаши;

– патент олиш учун иш меъёрий ҳужжатлар тайёрлай олиши;

– давлат, нодавлат ва нотижорат ташкилотлари томонидан эълон қилинган лойиҳаларда иштирок этиш учун лойиҳа тайёрлаш малакаларига эга бўлиши лозим.

Магистр:

– мутахассисликлари бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил ишлашга;

– мутахассисликлари доирасида танланган мутахассислик бўйича олий таълим муассасаларида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ ИТИларда катта илмий ходим-изланувчи ва мустақил тадқиқотчи сифатида илмий-тадқиқот ишларини давом эттиришга;

– кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қўшимча касб таълими олиш учун тайёрланадилар.

2.2. ***5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)*** **мутахассислиги бўйича магистрларнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари**

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– тегишли фан соҳаларига оид илғор тажрибаларни инобатга олган ҳолда, мутахассисликка оид янги илмий натижалар, илмий адабиётлар ва илмий-тадқиқот лойиҳаларини ўрганиш, таҳлил қилиш ва умумлаштириш;

– касбий фаолиятига мос илмий адабиётларни, илмий тадқиқот лойиҳаларини ва янги илмий натижаларни ўрганиш;

– илмий, амалий тадқиқотлар олиб бориш, тажриба натижаларини қайта ишлаш ва улар асосида илмий асосланган хулосалар чиқариш;

– илмий мақолалар тайёрлаш ва таҳрир қилиш;

– интернет тармоғида энг янги илмий, конструкторлик, технологик ва эксплуатацион ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;

– илмий семинар, конференция ва симпозиумларни ташкил этиш, ўтказиш ҳамда фаол иштирок этиш;

– мос мутахассислик мавзуси бўйича илмий лойиҳаларни ишлаб чиқиш;

– ечилаётган илмий муаммолар ва топшириқларнинг концептуал ва назарий моделларини ишлаб чиқиш;

– ўтказилаётган тадқиқотлар мавзуси бўйича илмий шарҳларни ишлаб чиқиш, рефератлар ва библиографияларни тузиш; *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқариш;

– ностандарт вазиятларда ташкилий бошқарув қарорлари қабул қилиши ва ушбу қарорлар учун масъулиятни ўз зиммасига ола билиш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш ва уни бажариш, назорат қилиш ва амалга оширган ишининг натижаларини баҳолаш;

– e-learning ва m-learning технологиялари асосида корпоратив ўқитишни ташкил қилиш ва корпоратив маълумотлар базасини ривожлантириш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилишда иштирок этиш;

– нодавлат ва нотижорат ташкилотларида, хусусий тадбиркорлик субъектларида маънавий-маърифий ишлар бўйича менежер сифатида фаолият юритиш ***қобилиятига эга бўлиши лозим.***

Олий, малака ошириш ва қайта тайёрлаш таълим муассасаларида илмий-педагогик ҳамда умумтаълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълим муассасаларидаги педагогик фаолиятда (ўрнатилган тартибда):

– ўқитиш методикасини эгаллаш;

– олий таълим, умумтаълим, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизими муассасаларида мутахаассислигига оид тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари бўйича назарий, амалий ва лаборатория машғулотларини ўтказиш;

– замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ноанъанавий ўқув машғулотларини ўтказиш;

– ўқитилаётган фанлар бўйича дарсларни ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-услубий ҳужжатларни тузиш, тайёрлаш ва расмийлаштириш;

– ўқитилаётган фан бўйича ўқув машғулотларни ўтказиш учун ўқитишнинг техник воситаларидан фойдаланиш;

– мустақил таълим ва ижодий изланиш натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги турли усуллар, воситалар ва бошқа соҳаларда ўз-ўзини мунтазам такомиллаштириб бориш;

– гуманитар фанлар соҳаси учун ДТС, Малака талаблари, Давлат талаблари ва бошқа ўқув-меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқиш *қобилиятига эга бўлиши лозим.*

Турли хизматлар кўрсатиш:

– мутахассисликка мос маслаҳатчилик хизмати;

– ўзбек адабиётшунослиги тарихини илмий ўрганиш, жараёнларни объектив ва холис илмийлик нуқтаи назаридан ёритиш;

– тадқиқ қилинган мавзулар бўйича аниқ маълумотларга эга бўлиш;

– кутубхоналар, ахборот-ресурс марказлари, вақтли матбуот саҳифалари ва архив маълумотларидан фойдалана олишга оид методик фаолиятни амалга ошириш;

– қадимги қўлёзма ва тошбосма манбаларни ўқий олиш, улардан фойдаланиш;

– пуллик таълим хизмати кўрсатиш;

– ихтисосликка мос мавзу бўйича давлат грантлари ва хўжалик шартномалари асосида тадқиқот ишлари бошқа хизматларни кўрсатиш *қобилиятларига эга бўлиши лозим.*

3. *5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)* магистратура мутахассислиги ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

Магистратура мутахассислиги ўқув режаси ва фанлар дастурлари бакалавриат таълим йўналишининг ўқув режаси ва фанлар дастурлари билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилиши ва талабалар томонидан қуйидаги мажбурий блоклар ўзлаштирилишини назарда тутиши зарур:

умумметодологик фанлар;

мутахассислик фанлари;

илмий фаолият.

Ўқув режа ва фанлар дастурлари мажбурий ўқув фанлари билан бир қаторда талабалар танлаган фанларни ҳам ўз ичига олиши лозим.

Талабаларнинг ўқув режа ва фанлар дастурларини ўзлаштиришида ўқув фанларининг бир қанча масалалари ва муаммолари бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши зарур.

Ўқув режа ва фан дастурини ишлаб чиқишда ОТМ республика иқтисодиёти ва ижтимоий тармоқлари, бошқарув ва хўжалик юритиш субъектлари учун фундаментал, айникса, юқори ва инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўникмаларга эга бўлган кадрлар эҳтиёжини ҳамда узвийлик ва узлуксизлик

тамойилларини ҳисобга олиши керак.

ОТМлар ўқув режа ва фан дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, иқтисодиёт, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгилаб туриши лозим.

Ўқув режа ва фан дастурини ишлаб чиқишда ОТМ томонидан битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий ўзаро таъсир, ўз-ўзини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) шакллантиришдаги имкониятлари аниқланган бўлиши керак. ОТМ ўзининг ижтимоий-маданий муҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур бўлган шароитларни яратишга масъул.

ОТМ ўқув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тўгаракларда, магистрларнинг илмий жамиятларида иштирокига кўмаклашиши лозим.

Компетентли ёндашувни амалга ошириш, ўқув жараёни машғулотларини ташкил этишда фаол ва интерфаол (компьютер симуляторлари, ишбилармонлар ўйини, муайян вазиятларни кўриб чиқиш ва ҳ.к.) шаклларни ўтказишни, талабаларнинг касбий кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жаҳон педагогик амалиётида қўлланиладиган замонавий педагогик технологиялар, ўқитишнинг самарали стратегиялари, методлари ва услубларини кенг қўллашни назарда тутиши керак.

Фанларнинг ўқув дастурини шакллантиришда ОТМ талабаларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништиришга, талабалар учун танлов фан (модул, курс) лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

Талабаларда билим, амалий малака ва кўникмаларни тўлиқ шакллантириш учун ОТМ ўқув режа ва фан дастури ўқув фанлари (модуллари) бўйича лаборатория ишлари ва амалий машғулотларни қамраб олиши керак.

Магистратура мутахассислиги ўқув режасига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси ва магистрлик диссертациясининг ҳимояси билан тугалланиши шарт.

Ўқув режага киритиладиган мутахассисликка оид фанларнинг амалий машғулотлар ва лаборатория ишлари олий таълим муассасаларида ўтказилади.

Назария ва амалиёт яхлитлигини таъминлаш учун магистрантларнинг илмий амалиёт (стажировка)лари олий таълим муассасалари, илмий тадқиқот ҳамда кадрларни малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институтларида ўтказилади.

3.1. Ўқув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

Умумметодологик фанлар блоки:

– миллий ғоя ва ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг боғлиқлигини ва унинг асосий мақсадларини англаши;

– тадқиқот жараёнини тавсифлаш, хулосаларни таърифлаш ва олинган натижаларни баҳолаш, эмпирик ва назарий тадқиқот усулларини фарқлаш, кенгайтирилган тадқиқот режасини ишлаб чиқиш, фундаментал, амалий, инновацион лойиҳаларнинг бир-биридан фарқини билиши;

– таълимга технологик ёндашув, ўқув мақсадларини аниқлаштириши, педагогик фаолиятни оқилона режалаштириши ва ташкил этиши;

– ахборот тизимларини ташкил этиши ва бошқариши;

– нутқнинг коммуникатив сифатли бўлишини таъминлаши;

– амалдаги қонунчилик нормаларини қўллаш орқали ҳуқуқий масалалаларни ҳал қилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланадиган олий таълимнинг магистратура мутахассисликлари ўқув режаларидаги умумметодологик фанлар блокига қўйиладиган умумий талаблар асосида белгиланади.

Мутахассислик фанлари блоки:

– адабиёт тарихининг назарий муаммолари;
– мумтоз адабиётда қўлланиладиган адабий тур ва жанрлар таснифи;
– мумтоз поэтика асослари ва уларнинг таркибий таҳлили;
– адабиётшуносликдаги мактаблар ва уларнинг намояндалари;
– тарихий поэтика йўналишининг таҳлил ва талқин тамойиллари;
– мумтоз адабиёт намуналарининг тарихий поэтика талабларига мос эканлиги;
– бадиий асар компонентлари;
– бадиий шакл компонентлари ва уларнинг таркибий таҳлили;
– образлар тизими ва унга онтологик муносабат;
– сюжет ва мотив, композицион сатҳлар бўйича таркиблаш,
– бадиий асарнинг микро анализи;
– адабий-назарий фикрларнинг ёзма ифодаси;
– бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш;
– замонавий ўзбек адабиёти тараққиётиниг асосий йўналишларини белгилаш;
– жадидшунослик ҳаракати босқичлари;
– янги адабиётнинг мамлакатимиз ва хорижда ўрганилиши;
– адабиётдаги даврлаштириш тамойилларини адабий жараёнга татбиқ этиш;
– замонавий ўзбек адабиёти тараққиётиниг асосий йўналишларини белгилаш;
– модернизмнинг адабий-эстетик ҳодиса сифатидаги аҳамиятини аниқлай олиш;
– бадиий матнни типологик таҳлил қилиш;
– замонавий ўзбек адабиёти намуналарини филологик ва дидактик таҳлил қилиш;
– жадид адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш;
– илмий тадқиқот жараёнида янги адабиётга оид манбалардан фойдалана олиш;
– танланган мавзу юзасидан умумлашма илмий хулосалар чиқара билиш;
– замонавий ўзбек адабиёти намунларини давр билан боғлай олиш;
– жадид адабиётига оид асарларнинг адабиёт тарихидаги ўрнига баҳо бериш;
– XX аср адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш;
– янги ўзбек адабиёти тараққиётининг асосий йўналишлари;
– замонавий ўзбек адабиётидаги жанрлар синкретизмини фарқлай олиш;
– энг қадимги жанрлар ва образлар синкретизми масалалари;
– ўрта аср адабиётининг маърифий, этик ва эстетик омиллари;
– уйғониш адабиёти эстетик концепциялари;
– XIX аср адабиёти: реализм, романтизм ва натурализм масаласи;
– XX аср адабиёти: модернизм адабий-эстетик ҳодиса сифатидаги аҳамияти;
– антик давр адабиётшунослиги;
– исломгача бўлган шарқ адабиётшунослиги манбалари;
– Ўрта асрлар ва Ғарб уйғониши даври адабиётшунослиги;
– жаҳон адабиётшунослигидаги академик мактаблар;
– адабиётшуносликдаги адабий оқим ва йўналишлар,
– адабиётшунослик методологиясида дунёқараш масаласи,
– биографик, психологик, структурал, социологик ва бошқа методлар;
– адабий-илмий мактаблар, уларнинг намояндалари;
– адабиётшунослик методларининг таҳлил ва талқин тамойиллари;
– бадиий матннинг илмий-назарий талқини ва таҳлили;
– бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш;
– магистратура мутахассислиги бўйича илмий-тадқиқот ишларини бажариш, касб фаолиятининг кўзланган натижаларига эришишда жараёнларни моделлаштириш ва

тизимли ёндашиш борасидаги илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни таъминлаши керак.

Танлов фанлари:

Мутахассислик бўйича фан, иқтисодиёт, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

Танлов фанлари таркиби ва мазмуни соҳа бўйича республика ҳамда хориждаги етакчи мутахассис-олимларнинг муаллифлик курслари ва муаммоли маърузалар асосида шакллантирилади.

3.2. Илмий фаолиятга қўйиладиган талаблар:

Илмий фаолият: илмий-тадқиқот ва илмий педагогик ишлар бажарилишини, магистрлик диссертациясини тайёрлашни назарда тутиши лозим.

Илмий-тадқиқот ишига бўлган талаблар

Илмий-тадқиқот иши ОТМнинг илмий-тадқиқот лабораторияларида, академик ва соҳа илмий-тадқиқот институтларида, корхона ва ташкилотларнинг тадқиқот бўлинмаларида ўтказилади.

Илмий-тадқиқот (ёки илмий-техникавий) ишларни таълим муассасаларида, илмий марказларда, хорижий мамлакатларнинг корхоналари ва ташкилотларида икки тарафлама ёки бошқа битимлар асосида ўтказишга рухсат этилади.

Мустақил тадқиқотчилик фаолиятининг амалий кўникмаларини ҳосил қилиши;

ахборот технологияларининг замонавий воситаларидан фойдаланиб илмий-тадқиқотлар ўтказиш, тадқиқотлар натижаларини таҳлил қилиш ва акс эттириш, илмий мақолалар тайёрлашга доир билимлар ва кўникмаларни шакллантириш;

талабаларга гуманитар фанлар соҳасида фан, техника ва технологиянинг энг янги ютуқларига асосланган ахборот базаларини қўллай билиш, улардан магистрлик диссертациясини бажаришда фойдаланиш кўникмасини сингдириши лозим.

Илмий-тадқиқот ишининг ҳажми, ташкилий ва илмий-методик таъминланиши кадрлар буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда кадрлар тайёрловчи кафедра томонидан ишланган дастурда белгиланади.

Малака амалиётига бўлган талаблар

Малака амалиёти илмий-тадқиқот иши ва магистрлик диссертациясини тайёрлаш жараёнида амалга оширилади ва қуйидагиларни:

– касбий фаолият бўйича барча турдаги кўникма ва малакаларни ўрганиш, дидактик ва амалиётга боғлиқ шароитларда татбиқ қилишни;

– касбий фаолият давомида амалга ошириладиган жараёнларда иштирок этиш ҳамда ўз устида ишлашни;

– мутахассисликка доир барча воситалар, усуллар ва замонавий технологияларни чуқур ўрганиш ва амалиётда мустақил қўллай олишни;

– корхона ва муассасаларда мутахассисликка доир ишларни, хусусан, адабий-назарий муаммоларни қиёслаш,ноширлик ва таҳрир ишларини;

– мутахассислик бўйича амалиётда қўлланиладиган барча турдаги хужжатларни замон талабларига асосан юритишни;

– касбий фаолиятнинг илмий-адабий, маданий-маърифий, ишлаб чиқариш ва бошқа соҳаларида фаол иштирок этишни *назарда тутади.*

Илмий-педагогик ишга бўлган талаблар

Илмий-педагогик иш, ОТМ ҳамда малака ошириш ва қайта тайёрлаш таълим муассасаларида ўтказилади. Шунингдек, мутахассислигига мос ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасасида ҳам ўтказилиши мумкин. Илмий-педагогик иш икки тарафлама ва бошқа битимлар асосида хориж мамлакатлари олий таълим муассасаларида ҳам ўтказилиши мумкин.

Илмий-педагогик иш:

замонавий педагогик ва ахборот технологияларидан, ўкув-тарбия ишларининг интерактив усулларидан фойдаланган ҳолда педагогик фаолият маҳорати ва кўникмаларини шакллантириши;

ўқув жараёнини илмий-услубий жиҳатдан таъминлашни ташкил этиш, укув ва кўникмаларини ҳосил қилиши лозим.

Илмий амалиёт.

Илмий амалиёт магистратура мутахассислиги бўйича мақсадли касбий таълим ўкув режа ва дастурларини ўзлаштириш, магистратура талабаларида илмий-тадқиқот компетенцияларини шакллантириш, таълимни фан ва ишлаб чиқариш билан интеграциясини ривожлантириш йўли орқали магистрлар энг янги илмий-техник ривожланишдаги ютуқлар ҳамда иқтисод, фан, техника, маданият ва соғлиқни саклаш тармоқларидаги замонавий техника ва технологиялар базасида илмий тадқиқот ишлари, тақозо этганда индивидуал илмий изланиш ва тажриба-синовларни ўтказиш мақсадида ташкил этилади.

Илмий амалиёт:

- илмий тадқиқот олиб бориш, назарий ва амалий билимларни чукурлаштириши;
- амалий касбий ва илмий-тадқиқот компетенцияларни шакллантириши;
- касбга самарали мослашувни таъминлаши лозим.

Бунда илмий амалиётга йўлланган магистратура талабаси ўқув жараёни жадвалини индивидуал график асосида бажариши кўзда тутилади. Илмий амалиётни ташкил этиш тартиб-қоидалари амалдаги норматив-ҳуқуқий ҳужжат (Низом) асосида олиб борилади.

Магистрлик диссертациясига бўлган талаблар

Магистрлик диссертацияси мавзулари соҳанинг ривожланиш истиқболи ва фан, таълим, техника, технология, иқтисодиётдаги замонавий ютуқлар ҳамда кадрлар буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасасининг мутахассислар тайёрловчи кафедраси томонидан белгиланади.

Магистрлик диссертацияси мавзусини танлаш ва илмий раҳбарни тайинлаш биринчи ўкув йилининг биринчи икки ойи давомида амалга оширилади. Ишнинг бажарилиши мос мутахассислик бўйича фан доктори илмий даражаси ёки мутахассислар тайёрловчи кафедра бўйича ушбу таълим муассасасида фаолият кўрсатувчи илмий даража ва илмий унвонга эга бўлган ўқитувчи илмий раҳбарлигида бажарилади. Илмий маслаҳатчилар сифатида Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий-тадқиқот институтлари, конструкторлик бюролари ҳамда ишлаб чиқаришнинг юқори малакали мутахассислари таклиф қилиниши мумкин.

Магистрлик диссертациясининг мазмуни *тизимлаштирилган кўринишда* илмий-тадқиқот (ёки илмий-техникавий ечим) нинг дастлабки асосларини, унинг бажарилиб боришини ва олинган натижаларини қайд қилиши керак. Бунда илмий асослар (ёки илмий-техникавий ечимлар) ҳар тарафлама таҳлил қилиниши, мавжуд муқобил вариантларда кўриб чиқилиши ва улардан бирининг танланишига асосланиши лозим.

Магистрлик диссертацияси натижалари бўйича олинган маълумотлар матн ёки кўргазмали материал кўринишида мустаҳкамланади, унда муаллиф томонидан мавзунинг назарий ёки амалий аҳамияти исботланади. Матн ва кўргазмали материал *ҳажми ва мазмунининг тавсифи* магистрлик диссертацияси мавзусининг йўналиши (илмий ёки илмий-техникавий) ва мутахассислар буюртмачилари талабларига боғлиқ ҳолда мутахассислар тайёрловчи кафедра томонидан белгиланади.

Белгиланган муддатда бажарилган магистрлик диссертацияси Давлат аттестацияси комиссиясига: илмий раҳбар *хулосаси*, соҳа бўйича илмий ходим ёки мутахассиснинг *ташқи тақризи* ва мос мутахассисликнинг магистр таълим дастури бўйича шахсий режа бажарилганлиги ҳақидаги *маълумотнома* билан бирга тақдим этилиши лозим.

Магистрлик диссертацияси Давлат аттестация комиссияси ва жамоа олдида очиқ ҳимоя қилинади.

3.3. 5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги ўқув режасидаги юклама ҳажми

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (кундузги) ўқиш шакли аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига - 36 соат қилиб белгиланиши мумкин. Қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

Жорий, оралиқ ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда ўқув режа ва фан дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юкламалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Магистратура мутахассисликларининг ўқув режалари ва фанлар дастури мазмуни олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлашнинг бирламчи ва бошлангич босқичи сифатида мутахассислик бўйича чуқур фундаментал ва амалий билимлар беришни кўзда тутган ҳолда шакллантирилади.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талабалар контингенти хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 20 фоизи (умумий юклама ҳажмига нисбатан) мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши лозим.

Талабаларнинг ўқув режалар ва фанлар дастурларини ўзлаштиришида ўқув фанларининг бир қанча масалалари ва муаммолари бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши зарур.

Магистратура мутахассисликлари унинг ўқув режаларига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

Ўқишнинг норматив муддати 2 йил бўлганда ўқув жараёни 100 ҳафтани ташкил этиши зарур.

Назарий таълим ва илмий фаолият	54 ҳафта
Илмий амалиёт (стажировка)	21 ҳафта
Аттестациялар	7 ҳафта
Таътиллар	18 ҳафта
Жами	**100 ҳафта**

Таълим дастурини ўзлаштиришда бир қатор масалалар ёки интеграллаштирилган курслар муаммолари бўйича талабаларнинг мустақил таълими кўзда тутилади.

Ўқиш даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланиши зарур:

назарий таълим - 35-55 %;
аттестация - 4 – 7 %;
таътиллар - 15 – 20 %;
илмий фаолият - 45 – 65 %.

Илмий фаолият магистратура талабасининг якка тартибдаги календарь иш режаси асосида амалга оширилади ва қуйидагиларга бўлинади:

илмий тадқиқот ва илмий-педагогик иш ҳамда магистрлик диссертациясини тайёрлаш-40-60%;

илмий амалиёт (стажировка) - 25 - 30%.

Назарий таълим ҳажми магистратура мутахассислигига қараб қуйидаги тарзда фанлар блоклари бўйича тақсимланади:

умумметодологик фанлар - 16 %;
мутахассислик фанлари - 53.7 %;
танлов фанлари - 30.3 %.

4. Малака талабларининг амал қилиш муддати

4.1. ОТ МТ ўрнатилган тартибда, ОЎМТВ буйруғи билан тасдиқлангандан кейин амал қилиш муддати –камида 5 йил.

4.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан Олий таълимнинг малака талабларини ишлаб чиқиш, такомиллаштириш ва жорий этиш тўғрисида янги тартиб-қоидалар қабул қилинса, ОТ МТ нинг амал қилиш муддати ўзгариши мумкин.

Библиографик маълумотлар

УДК: 002:651.1/7 Гурух Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:
касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият соҳаси, магистратуранинг ўқув режа ва фан дастури (магистратура дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли, илмий бошқариш, ахборот-коммуникатив тизимлар, замонавий тадқиқот методлари, ахборот ва замонавий педагогик технологиялар, моделлар ва моделлаш, фан ишчи дастурлари, замонавий ўлчов асбоблари, илмий-тадқиқотларни ташкил қилиш, виртуал электрон билим манбалари, дидактика, назария.

Ишлаб чиқувчилар ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти
Директор ______________ Н.Маҳмудов
201_ йил «__4__» ___август___
М.Ў.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат
ўзбек тили ва адабиёти универститети

Ректор___________ проф.Ш.С.Сирожиддинов

201_ йил «__4__» ___август___
М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-
ҳунар таълимини ривожлантириш
маркази

Директор ________ Б.Раҳимов
201_ йил «____» ______________
М.Ў.

"Шарқ юлдузи" журнали

Бош муҳаррир_______________

Сирожиддин Рауф

201_ йил «__7__» ___08___
М.Ў.

5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги бўйича таълим дастурининг тузилиши

Т/р	Фанлар блоклари ва интеграллаштирилган курслар	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда
1.00	**Умумметодологик фанлар**	**260**
1.01	Илмий-тадқиқот методологияси	65
1.02	Махсус фанларни ўқитиш методикаси	65
1.03	Амалий хорижий тил	130
2.00	**Мутахассислик фанлари**	**870**
2.01	Мумтоз тарихий поэтика	94
2.02	Назарий поэтика	124
2.03	Жадид адабиёти тарихи	156
2.04	Энг янги ўзбек адабиёти муаммолари	124
2.05	Жаҳон адабиёти муаммолари	184
2.06	Адабиётшунослик тарихи	124
2.07	Адабиётшунослик методологияси	64
3.00	**Танлов фанлари**	**490**
	Жами	**1620**
4.00	**Илмий фаолият**	**2430**
4.01	Илмий-тадқиқот ва илмий-педагог иш, магистрлик диссертацияси тайёрлаш	1026
4.02	Илмий семинар	270
4.03	Илмий амалиёт (стажировка)	1134
	ҲАММАСИ	**4428**

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти томонидан 5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун янгидан яратиладиган малака талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йуналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти учун кадр тайёрланаётган магистратура мутахассислиги		Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти томонидан магистратура мутахассислиги битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5А120101	Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)	**Битирувчи қуйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:** -Ўзбекистон Республикаси Президентининг таълим тизимини такомиллаштиришга оид Фармонлари, бу борадаги Вазирлар Маҳкамасининг Қарорларини ҳамда "Таълим тўғрисида"ги, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида"ги, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунларини, давлат таълим стандартларини билиши; - адабиёт тарихининг назарий муаммоларини билиши; -мумтоз адабиётда қўлланиладиган адабий тур ва жанрлар таснифи; -мумтоз поэтика асослари ва уларнинг таркибий таҳлили; - адабиётшуносликдаги мактаблар ва уларнинг намояндалари; -тарихий поэтика йўналишининг таҳлил ва талқин тамойиллари; - мумтоз адабиёт намуналарининг тарихий поэтика талабларига мос эканлиги; - бадиий асар компонентлари; - бадиий шакл компонентлари ва уларнинг таркибий таҳлили; - образлар тизими ва унга онтологик муносабат; - сюжет ва мотив, композицион сатҳлар бўйича таркиблаш; -бадиий асарнинг микро анализи; - адабий-назарий фикрларнинг ёзма ифодаси; - бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш; - замонавий ўзбек адабиёти тараққиётининг асосий йўналишларпни белгилаш; - жадидшунослик ҳаракати босқичлари; - янги адабиётнинг мамлакатимиз ва хорижда ўрганилиши; - адабиётдаги даврлаштириш тамойилларини адабий

			жараёнга татбиқ этиш; - замонавий ўзбек адабиёти тараққиётиниг асосий йўналишларини белгилаш; - модернизмнинг адабий-эстетик ҳодиса сифатидаги аҳамиятини аниқлай олиш; - бадиий матнни типологик таҳлил қилиш; - замонавий ўзбек адабиёти намуналарини филологик ва дидактик таҳлил қилиш; - жадид адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш; - илмий тадқиқот жараёнида янги адабиётга оид манбалардан фойдалана олиш; - танланган мавзу юзасидан умумлашма илмий хулосалар чиқара билиш; - замонавий ўзбек адабиёти намунларини давр билан боғлай олиш; - жадид адабиётига оид асарларнинг адабиёт тарихидаги ўрнига баҳо бериш; - XX аср адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш, - янги ўзбек адабиёти тараққиётининг асосий йўналишлари; -хорижий тиллардан бирининг бошланғич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиши; -тадқиқ қилинган мавзулар бўйича аниқ маълумотларга эга бўлиш; -кутубхоналар, ахборот-ресурс марказлари, вақтли матбуот саҳифалари ва архив маълумотларидан фойдалана олишга оид методик фаолиятни амалга ошириш; -магистратура мутахассислиги бўйича илмий-тадқиқот ишларини бажариш, касб фаолиятининг кўзланган натижаларига эришишда жараёнларни моделлаштириш ва тизимли ёндашиш борасидаги илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўникмаларни таъминлаши керак.

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти
ва фольклори институти директори — проф. Н.Маҳмудов

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Давлат адабиёт музейи томонидан 5А120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун янгидан яратиладиган малака талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йуналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	ЎзРФА Давлат адабиёт музейи учун кадр тайёрланаётган магистратура мутахассислиги		Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти томонидан магистратура мутахассислиги битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5А120101	Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)	**Битирувчи қуйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:** -Ўзбекистон Республикаси Президентининг таълим тизимини такомиллаштиришга оид Фармонларини, бу борадаги Вазирлар Маҳкамасининг Қарорларини ҳамда "Таълим тўғрисида"ги, "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида"ги, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунларини, давлат таълим стандартларини билиши; - XX аср адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаши; -янги ўзбек адабиёти тараққиётининг асосий йўналишларини билиши; -замонавий ўзбек адабиётидаги жанрлар синкретизмини фарқлай олиш; - энг қадимги жанрлар ва образлар синкретизми масалалари; - ўрта аср адабиётининг маърифий, этик ва эстетик омиллари; - уйғониш адабиёти эстетик концепциялари; - XIX аср адабиёти: реализм, романтизм ва натурализм масаласи; - XX аср адабиёти: модернизм адабий-эстетик ҳодиса сифатидаги аҳамияти; - антик давр адабиётшунослиги; - исломгача бўлган шарқ адабиётшунослиги манбалари; - Ўрта асрлар ва Ғарб уйғониши даври адабиётшунослиги; - жаҳон адабиётшунослигидаги академик мактаблар; - адабиётшуносликдаги адабий оқим ва йўналишлар; - адабиётшунослик методологиясида дунёқараш масаласи; - биографик, психологик, структурал, социологик ва бошқа методлар;

			-адабий-илмий мактаблар, уларнинг намояндалари; - адабиётшунослик методларининг таҳлил ва талқин тамойиллари; - бадиий матннинг илмий-назарий талқини ва таҳлили; - бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш; -интернет тармоғидаги ўзбек адабиёти, ўзбек адабиётшунослиги фанининг энг янги илмий ютуқлари ҳақидаги маълумотлар билан мунтазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; -ўзбек адабиётшунослиги тарихини илмий ўрганиш, жараёнларни объектив ва холис илмийлик нуқтаи назаридан ёритиш; -тадқиқ қилинган мавзулар бўйича аниқ маълумотларга эга бўлиш; -музейлар, кутубхоналар, ахборот-рерсурс марказлари, вақтли матбуот саҳифалари ва архив маълумотларидан фойдалана олишга оид методик фаолиятни амалга ошириш кўникмаларни таъминлаши керак.

ЎзРФА Давлат адабиёт музейи директори ф.ф.д. Ж.Эшонкулов

“Шарқ юлдузи” журнали томонидан Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун янгидан яратиладиган малака талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йуналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	“Шарқ юлдузи” журнали учун кадр тайёрланаётган магистратура мутахассислиги		“Шарқ юлдузи” журналининг 5A120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5A120101	Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)	**Битирувчи қуйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:** - турли жанрларга мансуб асарларни тилшунослик ва адабиётшунослик нуктаи назаридан таҳлил қила олиш; - ўзбек тили ва адабиёти бўйича фикрлаш маданиятини эгаллаган бўлиши, оғзаки ва ёзма нутқини аргументланган ҳолда аниқ баён қилиш қобилиятига эга бўлиши; -матнларни имловий, услубий жиҳатдан тахрир қила олиш; - ижодкорлик салоҳиятидан фойдаланиши, янги ғояларни яратиши; - тил ва адабиёт таълимига оид мақолаларни ёза билиш; - барча турдаги хатларни ёза билиш; - барча турдаги маълумотларни ёза олиш; - ўзбек тили ва адабиёти таълими соҳасига оид адабиётлар (мақолалар, китоблар, малакавий иш) таҳлилларини ёза олиш; - соҳага оид адабиётлар (бирламчи ва иккиламчи манбалар)га аннотациялар ёза олиш; - турли илмий материалларга хулоса ёза олиш; - тезис ва конференцияда қатнашиш учун таклиф ва мушоҳадаларини ёза олиш; - соҳага оид мавзулар бўйича презентация ва маърузалар қила олиш; - амалиётда информацион технологияларни халқаро ва касбий стандартларни, замонавий педагогик ва ахборот технологияларни қўллаш.

“Шарқ юлдузи” журнали бош муҳаррири Сирожиддин Рауф

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон Қарори билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Олий таълим тизимини комплекс ривожлантириш чора-тадбирлар Дастури ижросини таъминлаш бўйича Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Дастури”нинг III-қисмида ҳамда 2017 йил 5 майдаги “2017/2018 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш тўғрисида”ги ПҚ-2955-сонли, 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли Қарорларида ҳамда Вазирликнинг 2017 йил 6 майдаги 294-сонли, 22 майдаги 328-сонли, 26 майдаги 344-сонли, 30 майдаги 356-сонли, 3 июндаги 365-сонли, 5 июндаги 369- ва 371-сонли, 16 июндаги 399- ва 404-сонли, 19 июндаги 407-сонли, 7 июлдаги 458-сонли ва 10 июлдаги 460-сонли буйруқларида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида 5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги малакаталабларини турдош олий таълим муассасалари билан

КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

Тошкент ш. “7” 08 2018 й.

Қатнашдилар: Д.Набиев – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари, У.И.Иноятов – Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири, ЖизДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, НавДПИ ректори, ҚўқДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, НукДПИ ўқув ишлари бўйича проректори, БухДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ГулДУ ўқув ишлари бўйича проректори, СамДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ТерДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ҚаршиДУ ўқув ишлари бўйича проректори, УргДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ФарДУ ўқув ишлари бўйича проректори, ҚҚДУ ўқув ишлари бўйича проректори, АндДУ ўқув ишлари бўйича проректори, Б.Абдушукуров – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш факультети декани, О.Суннатов - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек-инглиз таржима факультети декани, С.Абдуллаев - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети Ўзбек филологияси факультети декани ва таклиф этилганлар

КУН ТАРТИБИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан тайёрланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёни 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта кўриб чиқиш, илғор хорижий тажрибани ҳисобга олган холда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017/2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифалар асосида 5А120102–Лингвистика (ўзбек тили), 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти), 5А120104-Матншунослик ва адабий манбашунослик магистратура мутахассисликлари малака талаблари муҳокамаси.

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан тайёрланган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий

маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иктисодиёт соҳалари ва тармокларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида ва ҳар бир таянч ОТМ учун Ҳукумат томонидан чиқарилган Фармон ва қарорлар асосида 5А120102–Лингвистика (ўзбек тили), 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти), 5А120104-Матншунослик ва адабий манбашунослик магистратура мутахассисликлари малака талаблари муҳокамаси.

Сўзга чиқди: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори И.Азимов ўз маърузасида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майда ПҚ-4797-сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармони ҳамда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида ўзбек тили ва адабиёти мутахассислари олдига жуда катта масъулиятли вазифалар қўйилганлигини таъкидлади. Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини, унинг ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чуқур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни, ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумий ўрта таълим мактаблари ва академик лицейлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илғор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари университетнинг устувор йўналиши сифатида белгилангани, шунинг учун ҳам ушбу вазифаларни ўз вақтида самарали ҳал этиш мақсадида таълим йўналишлари малака талабларини қайта ишлаб чиқиш зарурияти туғилганини айтиб ўтди ҳамда университет ректори томонидан тузилган ишчи гуруҳ томонидан таълим йўналиши малака талаблари Фармон ва қарорларда белгиланган вазифалар мазмун-моҳияти чуқур сингдирилган ҳолда қайта ишлаб чиқилгани ҳақида ахборот берди.

Мажлис иштирокчиларидан мазкур малака талабларини муҳокама қилиш ҳамда фикр-мулоҳазалар, таклифлар билдиришни сўради.

Эшитилди: Р.Яркулов – университет ўқув бўлими томонидан таълим йўналишлари бўйича мутахассисларни жалб қилган ҳолда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларида белгиланган вазифаларга асосан бакалавриат таълим йўналишлари малака талаблари лойиҳалари ишлаб чиқилди. 5А120102–Лингвистика (ўзбек тили), 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти), 5А120104-Матншунослик ва адабий манбашунослик магистратура мутахассисликлари бўйича малака талабларини ишлаб чиқувчи Ишчи гуруҳ қуйидаги таркибда фаолият юритди:

Ш.С.Сирожиддинов – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори, Ишчи гуруҳ раиси;

И.Азимов – ўқув ишлари бўйича проректор – раис ўринбосари;

С.Абдуллаев – ўзбек филологияси факультети декани;

Б.Абдушукуров – ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш факультети декани в.б.;

О.Суннатов – ўзбек-инглиз таржима факультети декани в.в.б.

Кун тартибидаги мазкур масала бўйича йиғилишда билдирилган фикр-мулоҳазалар ва таклифлар асосида

ҚАРОР ҚИЛИНДИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ишчи гуруҳлар томонидан тайёрланган 5А120102–Лингвистика (ўзбек тили), 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти), 5А120104-Матншунослик ва адабий манбашунослик магистратура мутахассисликлари малака талабларини ишлаб чиқишда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3775-сонли қарорларида белгиланган вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилганлиги, асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлигидан экспертизадан ўтказилганлиги инобатга олинсин.

2. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида мавжуд магистратура мутахассисликлари малака талабларини тайёрлашда турдош ОТМлар томонидан билдирилган камчилик ва таклифлар инобатга олингани таъкидлансин.

3. Мазкур малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиқлатиш учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Мажлис раиси **Ш. Сирожиддинов**

Котиб **Э.Шермонов**

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети 5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги малака талабларининг ишлаб чиқувчилари ва асосий кадрлар истеъмолчилари ўртасида

КЕЛИШУВ ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш. "7" 08 2018 й.

Биз қуйида имзо чекувчилар –Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги, Республика таълим маркази директори М.Эсонов, "Тил ва адабиёт таълими" журнали муҳаррири Б.Жовлиев ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўқув ишлари бўйича проректори И.М.Азимовлар Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълимини ривожлантириш маркази, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг профессор-ўқитувчилари билан биргаликда Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3775-сонли қарорларида белгиланган вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган малака талабларнинг мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг малака талабларини ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-ҳунар таълим маркази, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ҳамда "Тил ва адабиёт таълими" журнали томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг малака талаблари Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3775-сонли қарорлари ижросини таъминлаш ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг малака талаблари ўқув режалари, фан дастурлари ҳамда бошқа ҳужжатларни яратиш учун асос ҳисобланади.

Ишлаб чиқилган 5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти директори **Н.Маҳмудов**

ЎзРФА Давлат адабиёт музейи директори **Ж.Эшонқулов**

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича ирооректори **И.М.Азимов**

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги малака талабларининг ишлаб чиқилишига

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг малака талабларини ишлаб чиқишда қуйидаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланилди:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сонли қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сонли Қарори;

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2015 йил 15 январдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 3-сонли Қарори ижросини таъминлаш тўғрисида”ги 12-сонли буйруғи;

Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорлари.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг малака талабларини ишлаб чиқишда таълим соҳасининг бакалавриат таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари битирувчиларига қўйиладиган малака талабларида кадрлар истеъмолчилари томонидан берилган кўрсатмалар ҳисобга олинган.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг малака талаблари бўйича “Умумметодологик фанлар” блокнинг ҳажми 25-30%, мутахассислик фанлар 45-55 %, танлов фанлар 20-35 % гача ўзгарди.

Ушбу малака талаби Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ-3775-сонли қарорларини амалга оширилишига қаратилган;

Малака талабида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний қадриятлари тамойиллари ҳисобга олинди;

Малака талаби асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий компетентлик шаклланиши таъминланади;

Ушбу малака талаби халқаро тажриба, техника, технологиялар, фаннинг ривожланиш даражаси ва ютуқлари, иқтисодий устуворлик шароитида кадрларга

нисбатан ишлаб чиқариш ва амалиётда қўйиладиган талабларни ҳисобга олган ҳолда яратилди;

Малака талаби шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда келишув изчилликнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкламасининг оддийдан мураккабга томон тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига кўра таълимни табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг малака талабларига тажрибада синовдан ўтган таълим ҳамда ишлаб чиқариш амалий фаолиятларининг илғор меъёрлари киритилди;

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг малака талабларини ишлаб чиқишда мамлакат ижтимоий-иқтисодий тараққиётининг истиқболлари, жамият эҳтиёжи, фан, техника, технология ва маданият ютуқлари, кадрлар тайёрлаш борасида жаҳон тенденцияларидан келиб чиқиб, иқтисодиёт соҳаларининг модернизациялашув шароитида кадрлар истеъмолчиларининг талабларини олий таълим мазмунига тезкор жорий этишига тегишли шароитлар яратилди.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори **И.М.Азимов**

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг малака талабларини ишлаб чиқишда олий маълумотли кадрлар тайёрлашнинг хорижий тажрибалардан фойдаланганлиги ҳақида

МАЪЛУМОТНОМА

Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелдаги "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ–2909-, 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3151- ҳамда 2018 йил 5 июндаги "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3775-сонли қарорларида таълим-тарбия тизимининг барча бўғинларида бошқа фанлар қатори ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг ҳамда ушбу соха бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан ошириш бўйича жуда муҳим ва долзарб вазифаларни қўйди.

Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим технологияларини чукур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий кадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумтаълим мактаблари, академик лицейлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишнинг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илғор педагогик технологияларни кенг жорий этиш вазифалари факультетнинг устивор йўналиши сифатида белгиланди.

Фармоннинг мазмун-моҳияти, мақсади ҳамда белгилаб берилган вазифалар малака талаблари мазмунига тўлиқ сингдирилди. Шу билан бирга, малака талабларини ишлаб чиқишда Буюк Британия, Германия, Япония, Жанубий Корея каби ривожланган хорижий мамлакатларнинг илғор тажрибалари ўрганилди. Уларнинг ўқитиш тизими, ўқув режасидаги фанлар рўйхати таҳлил қилиниб, ижобий жиҳатлари ўзлаштирилди. Ана шу асосда таълим йўналишида ўқитиладиган фанларнинг қиёсий жадвали тайёрланди.

5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг малака талаблари лойиҳасини ишлаб чиқишда хорижий мамлакатлардаги таълим соҳаси учун педагогик кадрлар тайёрлаш вақтининг кўп қисми малака амалиётини ўтказишга ажратилганлиги ҳисобга олинган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги 3-сонли Қарори ҳамда 2018 йил 5 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори асосида бакалавриат таълим йўналишлари талабаларининг малака амалиётларини ўтказиш муддати 30 ҳафтага оширилди.

120000–Гуманитар фанлар таълим соҳаси учун кадрлар тайёрловчи хорижий университетларнинг аксариятида бакалавр йўналишларининг ўқитиш муддати 4 йил, магистратура мутахассисликлариники эса 2 йил этиб белгиланганлиги ҳисобга олинди.

Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасаларидаги талабага ўз танлови бўйича фан ўрганиш имкониятини бериш, яъни таълимни демократлаштиришни назарда тутган ҳолда, ушбу 5А120101- Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигиининг ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажми олдинги авлод ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажмига нисбатан оширилган.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори **И.М.Азимов**

5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун тайёрланган малака талабларига

ТАҚРИЗ

Лингвистика (ўзбек тили) магистратура мутахассислиги бўйича магистрлар тайёрлашга каратилган мазкур малака талаблари **5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти)** мутахассислиги бўйича олий маълумотли магистрлар тайёрлаш ўкув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди. Унда мазкур мутахассисликнинг умумий тавсифи ва таснифи тақдим этилган: магистр касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда магистр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув ҳамда таълимни давом эттириш имкониятлари аниқ ва тўғри кўрсатиб берилган.

5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислиги бўйича магистрнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар, магистратура таълим дастурини ўзлаштириш натижасида касбий тайёргарликнинг асосий турлари ва ихтисослигига мос касбий вазифалар қўйилган. Педагогик, илмий-тадқиқот ҳамда маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув фаолиятидаги вазифалари, магистрнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар аниқ белгиланган.

Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг ўкув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талабларда магистратура мутахассислигининг ўкув ражаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилган ва унда талабаларнинг куйидаги мажбурий – умумметодологик фанлар, мутахассислик фанлари, илмий фаолият ҳамда танлов фанлари блокларини ўзлаштириши назарда тутилган. Ҳар бир фан блоки бўйича белгиланган талабларнинг мазмун-моҳияти, уларнинг ўзаро боғлиқлиги, меҳнат бозори учун ракобатбардош кадр тайёрлашдаги аҳамияти кўрсатилган. Касбий фаолиятининг объектлари – ўзбек тили, адабиётшунослик, ўзбек тили ва адабиёти таълими жараёнлари; ўқитишнинг педагогик технологиялари ва методлари; таълимнинг назарий масалалари; ўқитиш методикаси; лойиҳалаштириш асосида ўқув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лабаратория машғулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этишнинг тўғри белгилаб олинганлиги бу йўналишда етук мутахассислар тайёрлашга яхши имкониятлар беради.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар асосида фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат

бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда магистратура мутахассисликлари бўйича ўкув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланиши лозимлиги бу ҳужжатнинг қимматини оширади.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган магистратура мутахассисликларида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни магистр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислиги ўкув режасидаги умумий юклама ҳажмининг тақсимоти ҳам назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мос қилиб тақсимланган.

5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) мутахассислиги учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги магистрларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Жаббор Эшонқулов,
ЎзРФА Давлат адабиёт музейи директори,
филология фанлари доктори.

5A120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун тайёрланган малака талабларига

ТАҚРИЗ

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5A120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг умумий таснифи, мазкур мутахассислик бўйича магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва магистратура мутахассислигининг ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёнининг 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган "Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта кўриб чиқиш, илғор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича" чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифаларни қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, магистратура мутахассислиги учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда магистрлар касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда магистр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича магистр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. ЎМКҲТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенсиялар асослаб берилган.

Айниқса, илмий-тадқиқот институтларида илмий ходим, ЎМКҲТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, магистр яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиш учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни магистр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўникмаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиштиришга қаратилган. Меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган магистратура босқичида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни магистр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Магистратура босқичида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур босқичда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

Хуллас, 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги магистрларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Ёрқин Одилов,
ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти етакчи илмий ходими, филология фанлари доктори

5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун тайёрланган малака талабларига

ТАҚРИЗ

Бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг миқёсдаги ижтимоий-иқтисодий, маънавий соҳадаги ислоҳотлар таълим тизими соҳаси олдига ҳам янгича талабларни қўймоқда. Бунда таълимнинг сифат ва самарадорлигини ошириш мақсадида муаян мақсадлар белгиланган ҳолда ўқув-меъёрий ҳужжатлар ҳам қайта таҳрир қилиниб, такомиллаштирилмоқда. Республикадаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислигининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича магистрларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва магистратура мутахассислигининг ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёнининг 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта кўриб чиқиш, илғор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-боскич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифаларни қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда магистрлар касбий фаолиятининг соҳалари ва объектлари ҳамда магистр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича магистр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. Илмий-тадқиқот муассасаларида, ЎМКҲТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенсиялар асослаб берилган.

Айниқса, ЎМКҲТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиш методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар,

воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиш учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўникмаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиштиришга қаратилган. Меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган магистратура босқичида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни магистр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган магистратура мутахассислигида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

5А120101-Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти) магистратура мутахассислиги учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги магистрларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Шомирза Турдимов,
ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти етакчи илмий ходими, филология фанлари доктори